

Državni izpitni center

SPOMLADANSKI IZPITNI ROK

UMETNOSTNA ZGODOVINA

NAVODILA ZA OCENJEVANJE

Četrtek, 5. junij 2025

SPLOŠNA MATURA

Moderirana različica

DEL A**Izpitna pola 1****1. naloga: Egipčanska umetnost**

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.1	1	♦ mastaba	
	2	dve od: ♦ trapezoidna stavba, poševne stranice ♦ dve kapeli, ena namenjena čaščenju pokojnika, druga zazidana s kipom pokojnika ♦ grobnica je vkopana pod stavbo, do katere vodi grobni jašek, ki je zasut	
	1	♦ ker je predhodnica piramide/naložene mastabe ustvarijo stopničasto piramido	
Skupaj	4		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.2	1	♦ zaobljubni predmet, ki je darovan v zahvalo ali priprošnjo bogovom	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.3	1	♦ figura je upodobljena iz dveh očišč/združena frontalni in profilni pogled	
	2	dve od: ♦ vodoravno vezana kompozicija/niz/registri ♦ pomenska perspektiva ♦ stilizirane in tipizirane figure ♦ moški temnejši, rdečkasti ten, ženske svetlejši, rumenkasti ten ♦ izbira barve ima simboličen in magičen značaj	
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.4	1	♦ Dolina kraljev/kraljic	
	1	♦ pokojnikovo potovanje/prehod v onostranstvo, njegovo srečanje z demoni in bogovi	
Skupaj	2		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.5	3	tri od: ♦ polnoplastična upodobitev v nasprotju s poglobljenim reliefom ♦ toga, hierarhična drža v nasprotju s sproščeno, žanrsko držo ♦ idealizacija v nasprotju z naturalizmom ♦ dvofiguralna upodobitev v nasprotju z večfiguralno upodobitvijo ♦ stoječe figure v nasprotju s sedečimi figurami	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.6	1	♦ Ehnaton/Amenofis IV.	
	1	♦ uvedel je versko revolucijo, uveljavi monoteizem/verovanje v boga Atona, preseli prestolnico ...	
Skupaj	2		

2. naloga: Umetnost antične Grčije

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.1	1	♦ arhajsko obdobje grške antike	
	1	♦ klasično obdobje grške antike	
	1	♦ helenizem	
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.2	1	♦ dorski stebni red	
	2	dve od: ♦ steber je žlebljen, brez baze, kot da bi rasel iz ploščadi ♦ preprost kapitel iz dveh delov: ehinusa in abakusa ♦ na frizu so triglifi in metope ♦ timpanon je izpolnjen s kiparskimi skulpturami, ki se prilagajajo obliki trikotnika	
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.3	1	♦ Akropola, Atene	Za obe navedbi 1 točka.
	2	dve od: ♦ Partenon ♦ Erehtejon ♦ svetišče boginje Nike	
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.4	1	♦ akt	
	1	♦ grški kontrapost/sproščena drža telesa ♦ Kontrapost je sproščena drža telesa, ki ima obremenjeno sprednjo nogo, poševno zasukane boke in ramena, druga noga počiva.	Za dve navedbi 1 točka.
Skupaj	2		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.5	2	dve od: ♦ razgibana kiparska kompozicija – kipi, telesa so v dramatičnem gibanju ♦ še stopnjevano, pretirana, poudarjena anatomija teles/naturalizem ♦ patos na obrazu/ekstremno čustveno stanje	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.6	1	♦ Apolon ♦ bog lokostrelstva, sonca, glasbe, prerokovanja, znanja, medicine	Za dve navedbi 1 točka.

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.7	1	ena od: ♦ Laokont je opozoril Trojance, da je leseni konj prevara, zvijača ♦ ker so ga kaznovali bogovi	

3. naloga: Zgodnjekrščanska umetnost

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.1	2	♦ slika 3.1: bazilika ♦ slika 3.2: mavzolej	
	2	♦ sliki 3.1 in 3.1a: vzdolžna/longitudinalna arhitekturna zasnova ♦ sliki 3.2 in 3.2a: središčna/centralna arhitekturna zasnova	
Skupaj	4		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.2	3	♦ glavna ladja ♦ stranske ladje ♦ prečna ladja ♦ apsida/prezbiterij ♦ atrij ♦ narteks	Za dva pravilna odgovora 1 točka.

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.3	1	♦ sarkofag Junija Bassa	
	1	ena od: ♦ Abraham žrtvuje Izaka ♦ Petra peljejo v ječo ♦ Kristus na prestolu med Petrom in Pavlom ♦ Jezus pred Pilatom/Pilat si umije roke ♦ Job na smeteh ♦ Adam in Eva/izvirni greh ♦ Kristusov slovesni prihod v Jeruzalem ♦ Danijel v levnjaku ♦ Pavla peljejo na morišče	
Skupaj	2		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.4	2	♦ slika 3.4: Kristus Helij/Kristus Sol ♦ slika 3.5: Kristus Dobri pastir	
	1	ena od: ♦ vinska trta predstavlja Jezusa, njeni poganjki so kristjani ♦ vinska trta je simbol evharistije	
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.5	1	♦ mozaik	
	2	dve od: ♦ Jezus je oblečen v kraljevska oblačila, v zlato in škrlat ♦ okoli glave ima svetniški sij/nimb/obstret ♦ v rokah drži pastirsko palico v obliki križa, simbola njegovega trpljenja ♦ ob njem so ovce (simbol vernikov), ki ga pozorno opazujejo ♦ frontalnost ♦ stilizacija ♦ simetrična kompozicija ♦ apolinični, golobradi Kristus	
Skupaj	3		

4. naloga: Italijanska renesančna arhitektura

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.1	1	♦ mestna palača	
	3	tri od: ♦ kvadratni/kvadratast/pravokotni tloris/blok ♦ (elegantno lahko) notranje dvorišče ♦ (trdnjavski videz) rustične fasade ♦ razčlenjenost pročelja v tri nadstropja	
	1	♦ trgovska/bankirska družina Medici	
Skupaj	5		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.2	3	♦ slika 4.2: slavalok in stebni red ♦ slika 4.3: stebni red in kupola ♦ slika 4.4: kupola in portik	Za oba pravilna odgovora 1 točka.

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.3	1	♦ centralni tloris/središčno zasnov	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.4	3	♦ zgodnja renesansa: 4.1, 4.2 ♦ visoka renesansa: 4.3 ♦ pozna renesansa: 4.4, 4.5	Za pet pravilnih odgovorov 3 točke, za štiri pravilne odgovore 2 točki, za tri pravilne odgovore 1 točka.
	1	♦ slika 4.5	
Skupaj	4		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.5	2	dve od: ♦ uravnoteženost oblik ♦ preglednost oblik ♦ jasnost oblik ♦ simetrija ♦ harmonija ♦ idealni proporci ♦ raba idealnih geometrijskih likov in teles	

5. naloga: Leonardo da Vinci

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
5.1	1	♦ visoka renesansa ♦ 1490/1500–1527/1530, zač. 16. stol.	Za dve pravilni navedbi 1 točka.
	1	♦ univerzalni genij/človek, ki je uspešen in ustvarjalen na različnih področjih ustvarjanja, znanosti in misli	
Skupaj	2		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
5.2	1	♦ obrisi na oddaljenem horizontu so manj jasni in so bledikavi	
	1	♦ posebna tehnika mehkega senčenja in nežnih tonskih prehodov/zlivanje barv, s katerimi se ustvari postopna tonska modelacija, ki je videti zamegljena in nejasna	
Skupaj	2		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
5.3	3	tri od: ♦ trdne in skladne kompozicije/simetrične in piramidalne kompozicije ♦ ravnotežje med statično kompozicijo in dinamičnimi figurami ♦ realistične/pravilne anatomske figure idealne lepote/prežete z milino ♦ enakomerno razporejena svetloba ♦ z linearno in barvno perspektivo zasnovan prostor ♦ figure, postavljene v prostor, v katerem so v sožitju ♦ psihologizacija figur z gestikulacijo rok in izrazom na obrazu	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
5.4	2	♦ Zadnja večerja ♦ poslovilna večerja Jezusa z dvanajstimi apostoli pred njegovim prijetjem v Jeruzalemu	
	2	♦ sv. Ana Samotretja ♦ Marijina mati, ki v naročju drži Marijo in Jezuščka	
	1	♦ Kristus je pri zadnji večerji upodobljen pri evharistiji/darovanju, ki simbolno ponazori Kristusovo žrtvovanje, ali pri izdaji, ki je začetek njegovega pasijona, prav tako se pri Ani Samotretji grobo igra z jagnjetom, ki je simbol njegovega žrtvovanja.	
Skupaj	5		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
5.5	2	♦ Rafael ena od: ♦ umetnik upodobi Leonarda, preoblečenega, v portretu Platona, ki je eden osrednjih mislecev v upodobitvi ♦ umetnik uporabi dve značilni kretnji rok, ki ju uporabi v upodobitvi obeh osrednjih mislecev	
	1	ena od: ♦ za oba umetnika je značilno zanimanje za anatomijo, skladne proporce, botaniko, živali, študij perspektive ... ♦ oba umetnika sta pripravljala priročnik za umetnike ♦ oba sta negovala ekscentričen videz z oblačenjem in pričesko z dolgimi lasmi ♦ oba sta v svojem okolju slavni osebnosti in predstavljata novo vlogo umetnika v tistem času ♦ oba poudarjata, da sta tudi misleca, humanista, in ne samo rokodelca ♦ oba sta imela različna zanimanja in sta svoja spoznanja zapisovala v svoje beležke	
Skupaj	3		

Skupno število točk: 60

Izpitna pola 2

1. naloga: Baročno slikarstvo

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.1	1	♦ Apoteoza pomeni povečevanje, povzdignjenje posebno zaslužne osebe, običajno svetnika ali mitološke osebe.	
	2	dve od: ♦ To slikarstvo uporablja posebno perspektivo di sotto in su, v kateri se za ustvarjanje iluzije uporablja trompe l'œil. ♦ Značilna je t. i. quadratura, odpiranje zidov navzgor, skozi arhitekturno iluzijo. ♦ Strmo skrajšanje likov, poslikane stene in stebri ustvarjajo iluzijo visoke nebeške sfere ali odprtega neba. ♦ Trompe l'œil je slikarska tehnika, ki z optično iluzijo prikaže upodobljene predmete v treh dimenzijah. To vzbuja vtis, da gledamo prave predmete, ki segajo iz naslikanega polja. Primerljiva iluzija v arhitekturi je lažna perspektiva.	
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.2	1	♦ Caravaggio, Kristus v Emavsu	Za obe navedbi 1 točka.
	3	tri od: ♦ chiaroscuro – dramatičen kontrast med svetlobo in senco na umetnini ♦ upodobljen je usodni trenutek ♦ poudarjena je dramatičnost ♦ kompozicija je dinamična ♦ svetopisemski prizori so naslikani žanrsko (npr. svete osebe nosijo sodobna oblačila) ♦ prisoten je naturalizem (svete osebe so običajne, nelepe ...)	
	1	ena od: ♦ Jezus je vstal od mrtvih, a se po vstajenju ni razkril vsem učencem hkrati. ♦ Slika prikazuje trenutek, ko se je vstali Jezus v mestu Emavs razkril ob blagoslovu jedi učencema, ki jima je bil do takrat še neznan (domnevno Luku in Jakobu). Kmalu zatem jima je izginil izpred oči.	
Skupaj	5		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.3	1	♦ Brezmadežna/Immaculata	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.4	1	ena od: ♦ Križev pot je likovna upodobitev Jezusovega trpljenja od trenutka, ko ga je Poncij Pilat obsodil na smrt, do trenutka, ko ga mrtvega položijo v grob. ♦ Križev pot sodi med standardno opremo katoliških cerkva. Sestavljen je iz 14 slik, ki imajo standardizirano vsebino in jih imenujemo tudi postaje križevega pota.	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.5	1	♦ Parisova sodba	
	3	tri od: ♦ Atena – ščit z Meduzino glavo, sova ♦ Afrodita – Eros/Amor/Kupid ♦ Hera – pav ♦ Merkur – krilati sandali, krilata čepica, kaducej	
	1	♦ B	
Skupaj	5		

2. naloga: Prepoznavanje umetnika

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.1	1	♦ Giovanni Lorenzo Bernini	
	1	♦ Rim	
	1	♦ barok/rimski barok	
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.2	1	♦ Trg sv. Petra, Vatikan	
	1	♦ elipsa	
Skupaj	2		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.3	2	dve od: ♦ David ♦ prača in kamen	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.4	1	♦ Zamaknjenje sv. Tereze/Sveta Tereza Avilska in angel	
	2	dve od: ♦ Motiv je čutna ponazoritev mistične izkušnje Boga, ki jo je opisala španska mistikinja in reformatorka karmeličanskega reda, redovnica Tereza Avilska v delu Življenje (Vida). ♦ Mistično izkušnjo in nebeško blaženost je doživljala s svetlobo, v kateri se je utelesil angel, ki jo je nekajkrat zabodel v srce z gorečo puščico. ♦ Angel ji je s puščico zadal ostro bolečino, v kateri je nemočno otrpnila, hkrati pa je čutila gorečo božjo ljubezen.	
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.5	3	tri od: ♦ diagonalna, dinamična kompozicija ♦ telesa so napeta, polnoplastična, realistična, oblikovana v dinamičnih zasukih, s silovitimi kretnjami, in posegajo v prostor ♦ telesa so klesana iz belega marmorja ♦ pretiran patos	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.6	2	dve od: ♦ figure iz belega marmorja, postavljene ob obelisk ♦ oba vodnjaka stojita na trgu ♦ oba imata bazen z vodo ♦ oba prikazujeta personifikacijo rek kot bradatih moških figur	

3. naloga: Romantika in realizem

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.1	1	♦ začetek 19. stol.	
	1	♦ sredina 19. stol.	
Skupaj	2		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.2	1	♦ sublimnost in transcendentnost narave, strahospoštovanje in mističnost pokrajine, majhnost človeka vpričo večne narave, hrepenenje, premišljevanje o življenju	
	1	♦ osredotočenost na težaško delo pobiranja ostankov žitnih klasov	
Skupaj	2		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.3	1	♦ V 19. stol. vsakoletna razstava pod okriljem francoske Akademije lepih umetnosti v Parizu, na kateri so se slikarji lahko predstavili širši javnosti.	
	1	ena od: slika 3.2: ♦ z upodobitvijo anonimnih kmečkih žensk pri opravljanju zaničevanja vrednega dela na herojskem formatu ♦ z upodobitvijo predstavnikov najnižjega kmečkega družbenega razreda	
	1	ena od: slika 3.3: ♦ z nasilnostjo in eksplicitno erotiko ♦ s čustveno razbrzdanostjo in prikazom samomora ♦ s površno, zmedeno, kaotično, nejasno kompozicijo	
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.4	2	dve od: ♦ orientalizem ♦ srednji vek ♦ pravljice, ljudsko izročilo ♦ romantična divjost in mističnost narave ♦ domišljija, fantazija, nezavedno ♦ živalski svet	
	1	♦ opozarjanje na težko življenje malega človeka z roba družbe, na neenakopravnost in krivičnost družbe	
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.5	1	♦ oznaka za kulturo bivanja in slog umetnosti, umetne obrti v srednji Evropi v predmarčnem obdobju (1815–1848), ki se je uveljavila predvsem v meščanskem okolju	
	1	ena od: ♦ po jasno izrisanih upodobljencih, naslikanih v neoklasicistični/akademski tradiciji, z ostrimi obrisi in tankimi lazurnimi nanosi visokega sijaja ♦ po natančno izrisanih oblačilih, nakitu in obdajajočem dekorju (pohištvu) ♦ portreti kažejo družbeni položaj in poklic upodobljenca z imenitno opravo in atributi	
Skupaj	2		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.6	1	♦ umetniki začnejo upodabljati motive prepoznavne slovenske krajine, se osredotočati na žanrske prizore iz življenja Slovencev, postavljati javne kipe znamenitim Slovencem	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.7	1	♦ 3.2 in 3.6	Za dva pravilna odgovora 1 točka.
	1	♦ plenerizem	
Skupaj	2		

4. naloga: Umetnost druge polovice 20. stoletja

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.1	2	♦ Francis Bacon ♦ Diego Velázquez	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.2	1	♦ abstraktni ekspresionizem/akcijsko slikarstvo	
	2	dve od: ♦ abstraktna podoba (iz prepleta vijugastih potez) ♦ celotna površina platna je enakomerno poslikana (all-over) ♦ slika je bila naslikana s tehniko kapljanja (nanašanja barve s palico; dripping) na platno, položeno na tla	
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.3	1	♦ pojmovanje umetnine kot ideje, in ne kot objekta/umetnikova zamisel je pomembnejša od izvedbe	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.4	2	♦ land art: umetniški projekti, ki so izvedeni v naravi, v galeriji razstavljeni so le dokumentacija ♦ body art: umetniški projekti, pri katerih se kot umetniški material uporabi umetnikovo lastno telo	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.5	2	♦ Umetnica je obiskovalcem galerije dala na voljo 72 različnih predmetov. Obiskovalci so te predmete uporabljali na umetnici, ki je zgolj negibno stala, kakor so sami hoteli.	
	2	♦ vprašanje mej svojega lastnega telesa/vprašanje mej med svojim telesom in drugimi ljudmi	
Skupaj	4		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.6	3	tri od: ♦ umetniki ♦ kustosi/kuratorji ♦ likovni kritiki ♦ galeristi/trgovci z umetninami. ♦ zbiralci ♦ obiskovalci galerij/ljubitelji umetnosti	

5. naloga: Arhitektura 20. stoletja na Slovenskem

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
5.1	1	♦ arhitekturni slog, ki si prizadeva izražati slovensko nacionalno identiteto	
	1	♦ izraža se v motivu stiliziranih nageljniov v barvah slovenske/slovanske trobojnice, ki je prevzet z ljudskih vezenin	
Skupaj	2		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
5.2	1	♦ dunajsko, praško in ljubljansko	
	1	♦ moderna arhitektura, ki upošteva klasično arhitekturno izročilo	
	2	dve od: ♦ tridelna členitev po zgledu renesančnih mestnih palač ♦ raba tradicionalnih materialov, kamna in opeke ♦ jonski steber za okras	
Skupaj	4		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
5.3	1	♦ Edvard Ravnikar	
	2	♦ Jože Plečnik ♦ Le Corbusier	
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
5.4	1	♦ poslovni stavbi	
	1	♦ ljubljanska vrata	
Skupaj	2		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
5.5	2	dve od: ♦ prosto postavljanje stavbnih blokov v ulično mrežo ♦ coniranje/razdelitev mesta na območja glede na posamezne funkcije/osredotočenost istovrstnih dejavnosti na posameznih mestnih območjih ♦ mesto v parku/stavbe, obdane z veliko zelenja ♦ ločenost motornega prometa od pešpoti	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
5.6	2	dve od: ♦ še tradicionalna tridelna členitev fasade – poenotenost fasade (na pilotih) ♦ kamnita fasada z okrasnimi elementi – mreža iz steklenih oken in aluminijastih plošč brez okrasja	

Skupno število točk: 60

DEL B**Navodila za ocenjevanje**

Navodila za ocenjevanje so pripravljena v skladu s poglavjem 3.2 »Tipi nalog in ocenjevanje« in z merili ocenjevanja posameznih delov izpita, ki so objavljena v poglavju 3.3.2 v Predmetnem izpitnem katalogu za splošno maturo 2024 – Umetnostna zgodovina.

Elementi ocenjevanja	Merila	Točke	Skupaj
1. podatki o umetniškem delu	za vsako pravilno navedbo: ime umetnika, naslov izbranega umetniškega dela ali ime in kraj, kjer stavba stoji, okviren čas nastanka, tehnika ali material, približna velikost in umestitev v slogovno obdobje	za vsako pravilno navedbo 1 točka	4 točke
2. oblikovna razčlemba	navedena ni nobena od oblikovnih lastnosti umetniškega dela	0 točk	3 točke
	opis motiva ter navedba in opredelitev enega ali dveh elementov oblikovne analize (telesnost, prostor, kompozicija, barve, svetloba, tekstura, ...) izbranega likovnega dela, razčlemba je pomanjkljiva	1–2 točki	
	navedba večine oblikovnih elementov v povezavi s kompozicijskimi lastnostmi in sestavo, jasna opredelitev in povezava s slikovnim gradivom	3 točke	
3. vsebinska razčlemba	navedena ni nobena od vsebinskih lastnosti umetniškega dela	0 točk	3 točke
	opis in prepoznavna ikonografskega motiva, interpretacija je pomanjkljiva in nejasna	1–2 točki	
	natančna opredelitev vsebine upodobljenega dela in njegovega sporočila; interpretacija je jasna, samostojna in smiselna	3 točke	
4. navedba okoliščin nastanka umetnine, umetniški vplivi in pomen za umetnost	naveden ni nobeden od zahtevanih elementov	0 točk	3 točke
	pomanjkljiva navedba okoliščin oziroma vplivov na izbrano umetniško delo; razlaga ni jasna; primerjava je pomanjkljiva in nejasna	1–2 točki	
	celovita navedba okoliščin, smiselno povezano opredeljeni umetnostni vplivi in jasno označen pomen dela za umetnost; interpretacija je smiselna in samostojna; primerjava je celovita in jasna	3 točke	
5. primerjava obeh umetniških del	navedena ni nobena primerjava	0 točk	4 točke
	navedena je ena zahtevana primerjava	1 točka	
	navedeni sta dve zahtevani primerjavi	2 točki	
	navedene so tri zahtevane primerjave	3 točke	
	navedene so štiri zahtevane primerjave	4 točke	
6. opredelitev odnosa do likovnih del	odnos do obeh umetniških del ni naveden	0 točk	2 točki
	zapis odnosa do obeh umetniških del	1 točka	
	smiselna opredelitev odnosa do obeh umetniških del z utemeljitvijo	2 točki	
7. celostni vtis besedila	besedilo ustreza v postavkah od 2 do 5 načrtanemu okviru, vendar ga ne presega	0 točk	1 točka
	besedilo presega v postavkah od 2 do 5 načrtani okvir: je izrazito dobro napisano, koherentno in suvereno, z bogatim splošnim in strokovnim besediščem, z izvirnimi analizami, primerjavami in interpretacijami	1 točka	

Skupno število točk: 20

Izpitna pola 1

6. naloga

EO	Rešitev
1	štiri od: ♦ stolnica Naše ljube gospe (Notre-dame), Reims ♦ 1211 temeljni kamen, glavina del končana do konca 13. stol. (13. stol.) ♦ kamen, klesanje ♦ $v = 38$ (obok v notr.), $d = 149$ m (zunanja mera) (monumentalna stavba) ♦ visoka gotika
2	tri od: ♦ Mogočna kamnita stavba, v kateri je glavni poudarek vzgon v višino. ♦ Tloris ima vzdolžno zasnovo in temelji na obliki latinskega križa. Posnema 3-ladijsko bazilikalno shemo, s triladijsko prečno ladjo, ki preide v petladijski kor s kornim obhodom z žarkasto razporejenim vencem kapel. Tu se prostor odpira, je povezan in enovit. ♦ Višina križnorebrastega šilastega oboka v notranjščini meri 38 metrov in izraža težnjo po razvoju gotske arhitekture v višino. Tako gradnjo so omogočila nova matematična in statična spoznanja, ki so jih uporabili v konstrukciji skeletne gradnje. ♦ Pomembno je tudi skladno razmerje med višino in širino stavbe. Reimška katedrala slovi kot ena najbolj skladnih in harmoničnih. ♦ Rebra izhajajo iz navpičnih nosilcev, slopov in služnikov. Teža oboka se prenaša v opornike, notranjim opornikom se pridružijo zunanje podpore, oporniki in oporni loki, ki prestrezajo težo ter stranski pritisk strehe in obokov. Tako so stranske stene razbremenjene nosilnosti, zato jih lahko predirajo vedno večje okenske odprtine. ♦ Zunanje opornike zaključujejo stolpiči, fiale, zasnovani kot tabernaklji, z bodičasto streho, ki jih zaključujejo križne rože ali lilijini križi. ♦ Shema notranje stene glavne ladje je trinadstropna, sestavljena iz spodnjih visokih arkad, triforija (tesen hodnik v steni z odprtinami) in zgoraj visokih oken, ki tvorijo svetlobno nadstropje. ♦ V Reimsu se je na okvirjih oken prvič pojavilo značilno gotsko kamnoseško okrasje geometrijske oblike, krogovičje. ♦ Od 7 zvonikov so zgradili samo dva, pa še ta sta nedokončana. ♦ Za zahodno pročelje je značilna tridelna vertikalna in horizontalna zasnova. Spodaj je poudarjen stopničasto poglobljeni slavočni vhod z zatrepi, v sredini je rozeta in zgoraj so galerija kraljev ter oktagonalna zvonika s pomanjšanimi vogalnimi stolpiči. ♦ Veličastnost stavbe dopolnjuje in stopnjuje bogato kiparsko okrasje, ki so ga vzporedno z gradnjo stolnice na gradbišču ustvarjale različne kiparske delavnice (zato ni slogovno enotno). Najbolj presenetljivi so tisti kipi, v katerih je zaslediti naslanjanje na antično kiparstvo, ki ga posnemajo z realizmom teles ter mimimi, brezčasnimi obrazi in gubami draperije, kakor da bi bila mokra. Te značilnosti so najlepše razvidne v figuri Marije in Elizabete v skupini Obiskovanja. ♦ Razbiramo lahko tudi značilnosti gotskega kiparstva (osvobajanje figur od stene, voluminoznost, individualizacija, podaljšana telesa, skrita za nagubano draperijo, eleganca drž in kretanj). Vrhunec te prefinjene gotske lepote predstavlja Smejoči se angel iz skupine Oznanjenja. ♦ Kipi so bili pobarvani z močnimi barvami, ki pa so skozi stoletja zbledele in so opazne le v sledovih. ♦ Velike okenske površine so zapolnjene z vitraji, sestavljenimi iz več tisoč koščkov obarvanega stekla intenzivnih barv, spetih s svinčenimi spojkami in utrjenih z železno mrežo.
3	tri od: ♦ Gotska katedrala simbolno ponazarja nebeški Jeruzalem, ki je opisan v svetopisemski knjigi Razodetja, in je svetopisemska metafora nebes, pa tudi nebeškega reda, ki se kaže v ponavljajočih se harmoničnih številčnih razmerjih, skrivni geometriji in numeričnem simbolizmu. ♦ V gotskih stavbah je imela pomembno vlogo svetlobna simbolika, ki jo je uveljavil opat Suger, saj je Boga izenačil s svetlobo. Ta je božje znamenje in lahko zastre sence sveta. Tudi sončni žarki, ki padajo skozi vitraje v notranjščino, tako da jih barvasto steklo obarva, postanejo aktivni udeleženec, ki daje stavbi identiteto in vsebino. Na senčni severni strani se običajno na

	oknih pojavljajo motivi Stare zaveze, na vzhodnem delu motivi s Kristusom, ki vedno znova s soncem vstaja, in na bolj osvetljeni južni steni motivi Nove zaveze. ♦ Projicirane barvne lise na notranjih stenah lahko razumemo kot drago in poldrago kamenje, iz katerega je sezidan nebeški Jeruzalem. ♦ Kiparsko okrasje je zapleten sklop srednjeveškega enciklopedičnega znanja, od tematike univerzalnosti vesoljne Cerkve kot institucije (predstavniki različnih ljudstev, štiri reke paradiža, prvi učitelji, apostoli in mučenci, sedem svobodnih umetnosti) do lokalnih tem s kultom lokalnih svetnikov sv. Nivarda in Remigija ter zgodb iz življenja in slave Kristusa in Marije. Poseben poudarek je namenjen zgodovini kronanj starozaveznih in francoskih kraljev, v povezavi s posebno namembnostjo stavbe (katedrala, v kateri so kronali francoske kralje).
4	tri od: ♦ Imena glavnih gradbenih mojstrov so bila vpisana v tlakovce labirinta (simboliziral je pot duhovnega očiščenja pred vstopom v glavno ladjo cerkve) na začetku glavne ladje (Jean d'Orbais, Jean-le-Loup, Gaucher de Reims in Bernard de Soissons), podobno v Chartresu in Amiensu. V 18. stoletju so labirint odstranili. ♦ V Reimsu so ob koncu 5. stoletja krstili kralja Klodvika, ustanovitelja frankovskega cesarstva, ki velja za prednika francoskih kraljev. Stolnica tako ni bila samo sedež reimškega škofa, ampak je postala tudi kronanjska katedrala, v kateri je bilo potem kronanih še 29 francoskih kraljev. ♦ Katedrala prikazuje upravičenost francoskih kraljev do posvetne oblasti zaradi božje volje. Z galerijo kraljev poudarja tudi politično sporočilo o neposredni podložnosti francoskih mest kroni in potrebi po utrjevanju centralistične oblasti. Spadala je med štiri kraljevske katedrale (še Pariz in Chartres ter Saint-Denis) in ima pomembno simbolno politično vlogo za francosko monarhijo. ♦ Stavba je ključni arhitekturni spomenik francoske visoke gotike. Je naslednica zgodnjegotskih stolnic v Parizu in Chartresu. S sočasno stolnico v Amiensu je vrhunec te umetnosti v Franciji. Čeprav so vse stavbe zaradi velikopoteznosti projektov ostale nedokončane, reimška deluje najbolj celovito ter slovi po svoji skladnosti in monumentalnosti. ♦ Gradbišče stolnice je predstavljalo pomemben prostor šolanja stavbarskih mojstrov, ki so značilnosti te gradnje širili naprej v Nemčiji in Angliji. ♦ Prvič se uveljavijo krogovičja v okenskih okvirjih in na čelu vrat, kar postane ena od temeljnih značilnosti gotske arhitekture. ♦ Nekatera kiparska dela kažejo, da antična tradicija tudi v visokem srednjem veku ni povsem zamrla. ♦ Kip Smejočega se angela je zgled gotske lepote in umetnosti, ki se je iz 13. stoletja v obliki mednarodnega mehkega sloga v začetku 15. stoletja razširil po vsej Evropi.
5	štiri od: ♦ Stavba na prvi sliki je zelo visoka, njeni elementi so oblikovani tako, da poudarjajo višinski vzgon. Stavba na drugi sliki nima tako izrazitega višinskega vzgona, njeno pomembnost pa izraža gradnja na višji stopničasti ploščadi. ♦ Obe stavbi sta kamniti, njuni stavbni elementi so izklesani. ♦ Obe zgradbi sta longitudinalni: na prvi sliki je triladijska dvorana s triladijskim transeptom in dolgim korom z žarkasto razporejenimi kapelami. Tempelj na drugi sliki pa sledi načelom, ki jih je zagovarjal rimski teoretik Vitruvij. Stavba je psevdoperipter, ki ima pravokoten tloris, celo, globok pronaos (portik) in stoji na vrhu stopničaste ploščadi. Nažlebljene stebre krasijo korintski kapiteli. ♦ Zahodna fasada stavbe na prvi sliki v osnovi izhaja iz antičnega slavoloka, fasada stavbe na drugi sliki pa je značilna antična tempeljska fasada. ♦ Fasada stavbe na prvi sliki je trisosna in trinadstropna, stranski osi sta zvonika. Fasada stavbe na drugi sliki je precej bolj preprosta, enosna in ni predeljena v nadstropja. ♦ Stavba na prvi sliki ima šilaste oboke in loke, stavba na drugi sliki pa je brez lokov, stebri in polstebri nosijo ravne preklade. ♦ Stavba na prvi sliki ima zaradi vitražev mistično svetlobo, stavba na drugi sliki pa edini vir svetlobe dobiva skozi odprta vrata. ♦ Stavba na prvi sliki ima velike okenske stene in skeletno gradnjo, stavba na drugi sliki pa deluje skeletno, kjer je portik, saj so tam stebri prostostoječi, v celi pa deluje masivno, ker so stebri vgrajeni v steno. ♦ Obe zgradbi sta sakralni, a je arhitektura na prvi sliki krščanska stolnica, posvečena Mariji, tista na drugi sliki pa je poganski tempelj, ki je nekoč služil slavljenju Avgustovih vnukov (Gaja

	in Lucija Cezarja). ♦ Katedrala v Reimsu je igrala pomembno vlogo v francoski zgodovini, saj je bila kraj kronanja francoskih kraljev. Kvadratna hiša pa je eden izmed najbolj ohranjenih antičnih rimskih templjev iz časov cesarstva. Uporabljala se je za čaščenje kulta cesarja in cesarske družine. ♦ Obe arhitekturi sta vplivali na kasnejše zgradbe – Kvadratna hiša npr. na cerkev La Madeleine v Parizu, na ameriški Kapitol ..., katedrala v Reimsu pa na druge francoske gotske stolnice, npr. v Amiensu.
6	♦ Tu kandidat primerjalno opredeli svoj osebni odnos do likovnih del iz naloge z utemeljitvijo.
7	♦ Tu kandidat lahko pridobi dodatno točko za celostni vtis besedila.

7. naloga

EO	Rešitev
1	štiri od: ♦ Giambologna (Jean de Boulogne) (1529–1608) ♦ Merkur ♦ 1564–1565 (druga polovica 16. stoletja) ♦ odlitek iz 1580, bron ♦ v = 180 cm (velike mere) ♦ Museo del Bargello, Firence ♦ pozna renesansa, manierizem
2	tri od: ♦ Vitka in razgibana gola moška figura je postavljena v izrazitem kontrapostu. ♦ S konico stopala lovi ravnotežje na sapi vetra, zdi se, kakor da leti in premaguje problem težnosti. ♦ Telo je v večkrat zaviti spirali, od zasukanih bokov prek ramenskega obroča in glave (taki postavitvi pravimo figura serpentinata). ♦ Krivulje rok ter zgornje in spodnje polovice telesa ustvarijo harmoničen in uravnotežen, gibek kontrapost, ki ponazarja lebdenje v zraku. ♦ Telesno mišičevje je mehko in ne pretirano razvito. ♦ Z goloto figure sta v kontrastu atributa – kovinska naglavna čelada s perutmi na glavi ter palica s krili in kačo v roki. ♦ Razvidna je kiparjeva naslonitev na antično kiparstvo z novim odnosom do gibanja. ♦ Dinamična kompozicija sili gledalca v gibanje okrog kipa, ko jo z različnimi pogledi v celoti zaobjame.
3	tri od: ♦ Kip predstavlja Merkurja (grški bog Hermes), poslanca olimpskih bogov, posrednika, ki se je sprehajal med nebom in zemljo, sina Zeusa in Plejade Maje. ♦ Bil je najbolj iznajdljiv in najspretnější med bogovi na Olimpu ♦ Spremljal je mrtve v podzemlje, velja za izumitelja abecede, matematike, astronomije in rokoborbe ♦ Bil je zaščitnik popotnikov, trgovcev, izumiteljev, atletov in tatov. ♦ Giambologna ga predstavlja nadzemeljsko spretnega v letu na sapi vetra Zefirja. ♦ Merkur ima značilne attribute – krilca na nogah in čeladi ter kaducej, glasniško palico v roki. ♦ Retorična kretnja kazalca je usmerjenega v nebo, njegov naslednji cilj, ki je prostor resničnega spoznanja in božanske zaščite.
4	tri od: ♦ Giambologna je bil flamski kipar, ki se je na poti domov s študijskega potovanja v Rim leta 1522 ustavil v Firencah in tam ostal do konca življenja. ♦ V Firencah so njegovi glavni naročniki postali člani družine Medici. ♦ Kipar se je pri svojem delu oprl na antično kiparstvo (zlasti helenistično) ter na Michelangela (na njegovo moč in dramatičnost upodobitev). ♦ Roka, dvignjena v višino, posnema značilno retorično kretnjo proti nebu, ki sta jo v umetnosti uveljavila Leonardo da Vinci in Rafael. ♦ Bronasti odlitek je nastal po voščeni študiji, po kateri je umetnik izdelal več različic in odlitkov

	kipa. ♦ Kip obstaja v štirih različicah. Nastal je v času, ko je kipar bival v Bologni. Kip mu je naročila bolonjska univerza. Ta je zahtevala, da bi Merkur s prstom usmerjal pogled v nebo, ki je božanski izvor spoznanja, in s tem dajal zgled študentom. Drugo različico kipa je naročil Cosimo de Medici, da bi ga podaril nemškemu cesarju Maksimilijanu II. Ta kip je verjetno kopija tega Maksimilijanovega. Stal je na vrtu vile Medici in je bil del vodnjaka. ♦ Giambolognova številna manjša dela so bila v lasti bogatih holandskih meščanov in v zbirki cesarja Rudolfa II. Habsburškega v Pragi. Kopirali so jih tudi na Dunaju, v Parizu in Madridu, zato je imelo njegovo kiparstvo velik vpliv vse do 18. stoletja. ♦ Giambolognovi učenci so okus manierizma prenesli v severno Evropo, vse do Stockholma. ♦ Merkur je simbol in je na grbu mesta občine Idrija.
5	štiri od: ♦ Prvi kip je samostojen prostostoječ, drugi kipi so del arhitekturnega okrasja portala, podrejeni arhitekturi. ♦ Prvi kip je zelo razgiban, z udi sega v prostor, medtem ko drugi kipi bolj togo stojijo (kot nadomestki za stebre). ♦ Prvi kip je zasukan okoli svoje osi, drugi kipi pa stojijo frontalno in so rahlo zasukani drug proti drugemu. ♦ Anatomija prvega kipa ni več pravilna: manieristični kipar z elegantnimi, podaljšanimi telesnimi proporci že krši renesančna pravila. Anatomija drugih kipov pa še ni pravilna: gotski kipar šele napoveduje oziroma se približuje pravilni anatomske upodobitvi telesa, ki jo bodo dosegli renesančni umetniki. ♦ Figura Merkurja je povsem idealizirana, drugi kipi pa so v obrazih bolj individualizirani. ♦ Prvi kip je upodobitev osebnosti iz antične mitologije, drugi kipi so krščanske, novozavezne svetopisemske osebnosti. ♦ Prvi kip je upodobitev antičnega božanstva, drugi kipi po dva in dva tvorijo dva svetopisemska prizora. ♦ Antični bog je upodobljen gol, svetopisemske osebe pa so oblečene, ovite v bogato draperijo, ki se dekorativno guba. ♦ Prvi kip je bil odlit iz bronu, drugi kipi so bili izklesani iz kamna.
6	♦ Kandidat primerjalno opredeli svoj osebni odnos do likovnih del iz naloge z utemeljitvijo.
7	♦ Kandidat lahko pridobi dodatno točko za celostni vtis besedila.

8. naloga

EO	Rešitev
1	štiri od: ♦ Albrecht Dürer ♦ Avtoportret (v krznem plašču) ♦ tudi Kristomorfni avtoportret ♦ 1500 ♦ olje na lipovini ♦ 67,1 x 48,9 cm/manjše mere ♦ Stara pinakoteka – Alte Pinakothek, München ♦ severna renesansa
2	tri od: ♦ Delo je avtoportret mladeniča v rjavem krznem plašču na vrhuncu fizičnih moči. ♦ Izraža samozavesten pogled naravnost v gledalca, zdi se, da gre za lastno podobo v zrcalu. ↵ - Levo na črnem ozadju je slikarjev monogram in napis, ki nam pove, da je bil, ko je sliko ustvaril, star 28 let. ♦ Lik je upodobljen frontalno, v simetrični kompoziciji. ♦ Ozadje je nevtravno. ♦ Osvetljena desnica, ki se oklepa roba plašča, edina prekine strogo simetričnost kompozicije. ↵ - Uglašeni rjavi toni ustvarjajo temačno vzdušje.

	♦ Celota deluje umirjeno, svečano in poduhovljeno. ♦ Dürerjev pogled je okamenel. ♦ Upodobljen je polnoplastično, realistično, v pravih proporcijah.
3	tri od: ♦ Umetnik je upodobil sebe, delo je avtoportret slikarja. ♦ Je ena najneobičajnejših podob v zgodovini portretnega slikarstva, zaradi razkazovanja lastne lepote, s preiščeno pričesko v razkošnem krznem plašču, in z aluzijo na Kristusa. ♦ Slikar se je naslikal v dragocenem krznem plašču in s tem poudaril svojo plemenitost in ambicije doseči visok položaj v družbi. ♦ S strogo frontalnostjo in visoko stopnjo idealizacije lik spominja na Kristusove upodobitve na Veronikinem prtu. ♦ Mladi umetnik se primerja z Bogom, s čimer lahko meri/namiguje na to, da ga bo umetnost naredila božanskega, nesmrtnega. ♦ Umetnika primerjamo z Bogom zato, ker je Bog ustvaril človeka po božji podobi, umetnik pa to dejanje stvaritve ponavlja za njim. ♦ Pogled in ustvarjalna roka sta prikazana kot umetnikovo orodje, saj z njo ustvari sliko ali kip. Roka naredi iz človeka umetnika – tako kot je Kristus blagoslavljal in zdravil z roko, tudi umetnik ustvarja z roko.
4	tri od: ♦ Avtoportret v severnih deželah v tem času še ni bil povsem običajna slikarska tema, vsaj ne tako kot v Italiji. ♦ Slikar se je že prej večkrat upodobil, največkrat v tričetrtinskem profilu, nikoli pa frontalno, saj je bila ta postavitev rezervirana za Kristusa. ♦ Avtoportret se povezuje s tradicijo frontalne doprsne podobe Kristusa z lasmi do ramen, brado in desnico, ki dvignjena blagoslavlja, včasih pa se oprijema plašča in svetnikov. ♦ Slika je izraz samozavesti slikarja v času in okolju, kjer je umetniški poklic še veljal za rokodelskega. ♦ Dürer je večkrat potoval v Italijo, v Benetke. ♦ Umetnik je poleg tehnike olja na platnu slovel po grafikah: lesorezu in bakrorezu. ♦ Dürer je v svojem času veljal za najslavnejšega slikarja severno od Alp, delal je za cesarja Maksimilijana.
5	štiri od: ♦ Obe sliki predstavljata motiv portreta, upodobitev človeka. ♦ Na prvi sliki 8.1 je slikar upodobil samega sebe do pasu, na drugi sliki 8.2 je upodobljen cesar Justinijan, je celopostavni portret, s spremstvom. ♦ Oba portreta sta frontalna. ♦ Obema slikama je skupna simetrična kompozicija. ♦ Dürerjev avtoportret je olje na lipovini, Justinijan je upodobljen v tehniki mozaik. ♦ Dürer je uporabil temne, rjave tone, ki ustvarijo temačno vzdušje, Justinijan je v škrlatu, na zlatem ozadju, ki ustvarja svečano, nebeško, rajsko vzdušje. ♦ Dürerjev avtoportret je polnoplastičen, realističen, v pravih proporcijah, Justinijan je ploskovit, s poudarjenimi očmi in obrvmi, v slovesni drži. ♦ Dürer je upodobil samega sebe, delo je avtoportret slikarja, ki spominja na upodobitve Kristusa, Justinijan je upodobljen med vojaki in duhovščino, na glavi ima svetniški sij, v rokah pateno, kar kaže, da je voditelj cerkve in države, je voditelj, kot Kristus na zemlji.
6	♦ Kandidat primerjalno opredeli svoj osebni odnos do likovnih del iz naloge z utemeljitvijo.
7	♦ Kandidat lahko pridobi dodatno točko za celostni vtis besedila.

Izpitna pola 2

6. naloga

EO	Rešitev
1	štiri od: ♦ stolnica sv. Nikolaja, Ljubljana ♦ načrt Andrea Pozzo, gradili F. Ferrata, F. Bombassi, M. Zamerl, P. Jugovic, G. Maček ♦ 1701–1707, oprema kasneje/začetek 18. stol. ♦ kamen, opeka ♦ stavba velikih mer ♦ visoki barok
2	tri od: ♦ Gre za tip dvoranske cerkve s stranskimi kapelami, neizstopajočim transeptom in kupolo na križišču. ♦ Longitudinalna zasnova/zasnova latinskega križa. ♦ Jezuitski tloris. Gre za tip cerkve, ki ga je uvedla jezuitska cerkev Il Gesù v Rimu. ♦ Glavna fasada je dvostolpna. ♦ Fasada ni posebej dekorirana, saj je cerkev na tej strani povezana s škofijskim dvorcem. ♦ Zunanjščina je členjena s pilastri. ♦ Kupola je bila sprva načrtovana kot navidezna (kupola finta, ki je bila poslikana), pravo so zgradili šele v 19. stoletju. ♦ Glavno ladjo, ki je precej visoka, obstopajo po trije pari kapel, prezbiterij je ravno zaključen, glavno ladjo obteka močno profiliran venčni zidec, ki ga nosijo toskanski pilastri. Notranjščina je banjasto obokana. ♦ Prvotno je imela cerkev v notranjščini belo-siv videz, rdeče-zlato barvitost so dodali v 19. stoletju. Zato je imela cerkev v notranjščini prvotno precej bolj beneški kot pa rimski značaj. ♦ V notranjščini je ustvarjen močan chiaroscuro. Svetlobno središče je prostor pod kupolo. To tudi usmerja gibanje od glavnega vhoda proti najsvetejšemu delu cerkve. ♦ Notranjščino je v celoti poslikal Giulio Quaglio, katerega freske bistveno določajo vtis notranjščine.
3	tri od: ♦ Prvotna cerkev na tem mestu je bila mestna cerkev, posvečena zavetniku ribičev. Z ustanovitvijo škofije v Ljubljani leta 1461 je cerkev dobila povsem novo vlogo. ♦ Baročna cerkev z arhitekturo, poslikavo in kiparsko ter slikarsko opremo poudarja zmagoslavje katoliške cerkve. ♦ Značilna poteza protireformacije je bila vrnitev k tlorisu latinskega križa, kar izraža vrnitev k starokrščanskim bazilikam. ♦ Bistvena je pot v prostoru – od glavnega vhoda proti velikemu oltarju. ♦ Dvoranska cerkev s stranskimi kapelami poenoti prostor, v katerem lahko vsi verniki poslušajo pridigo. ♦ Snovalci ikonografije stolnice so poudarili ustanovitev škofije (freske z upodobitvijo legende o ustanovitvi škofije, v fasado vzdignjen gotski sklepnik) in navezavo na antično prednico, škofijo v času Emone (kipi štirih emonskih škofov v nišah pod kupolo, v zunanje stene so vzdignjeni antični nagrobniki) ter velik pomen prvotnega zavetnika cerkve (življenje in čudeži sv. Nikolaja).
4	tri od: ♦ Ko je bila leta 1461 v Ljubljani ustanovljena škofija, je bila prej mestna ribiška cerkvica sv. Nikolaja povzdignjena v škofijsko cerkev. To so večkrat prezidavali in povečevali. ♦ Ko je bila leta 1693 ustanovljena Akademija delavnih (Accademia operosorum), so si člani zadali tudi nalogo, da zgradijo novo stolnico. Ker so v duhu časa iz Ljubljane hoteli narediti »novi Rim«, so stopili v stik s takrat zelo popularnim arhitektom, slikarjem in teoretikom Andrea Pozzom. ♦ Tip dvoranske cerkve je bil v baroku zelo priljubljen v deželah na obeh straneh Alp. ♦ Dvostolpna fasada kaže na naslanjanje na salzburško stolnico. ♦ Ob gradnji stolnice so se izučili številni zidarski mojstri, ki so kasneje gradili na Kranjskem. ♦ Andrea Pozzo je avtor zelo priljubljenega in razširjenega traktata Slikarska in stavbarska perspektiva, ki so ga uporabljali tudi slikarji, ki so delovali na Slovenskem (F. Jelovšek, A. Waginger). ♦ G. Quaglio je ključno vplival na razvoj slovenskega freskanta F. Jelovška.

5	štiri od: ♦ Obe stavbi stojita v središču mestnega jedra, stisnjeni med starejše stavbe. ♦ Prva stavba ima longitudinalni/vzdolžni, pravokotni in simetričen tloris, tloris druge zgradbe pa je asimetričen, arhitektura je utesnjena med drugimi mestnimi hišami. ♦ Stolnica je nižja od Fajančne hiše, ki je večnadstropna. ♦ Prva stavba je visokobaročna, druga stavba pa je secesijska. ♦ Prva stavba je zgrajena še v duhu protireformacije, druga stavba pa s pisano rastlinsko ornamentiko kaže odpor proti historicizmu in akademski umetnosti 19. stoletja. ♦ Prva zgradba je sakralna/verska, druga pa je profana/posvetna. Prva je ena najpomembnejših slovenskih verskih stavb, druga pa je znamenita dunajska večstanovanjska hiša. ♦ Obe zgradbi sta monumentalni. ♦ Obe stavbi sta razkošno okrašeni. Notranjščina prve je bolj okrašena od njene zunanjščine: njena dvorana je videti višja zaradi stropne iluzionistične poslikave ter zelo razkošna zaradi pozlate, arhitekturne plastike in številnih oltarjev. Druga stavba ima zelo dekorativno fasado in notranjščino. Njeno notranjščino krasijo spiralno stopnišče z ornamentirano ograjo. Njeno fasado krasijo emajlirane keramične ploščice s cvetlično ornamentiko – po njih nosi stavba tudi ime: Fajančna hiša.
6	♦ Kandidat primerjalno opredeli svoj osebni odnos do likovnih del iz naloge z utemeljitvijo.
7	♦ Kandidat lahko pridobi dodatno točko za celostni vtis besedila.

7. naloga

EO	Rešitev
1	štiri od: ♦ Auguste Rodin ♦ Calajski meščani ♦ Calais, trg pred mestno hišo (Trg neznanega vojaka) ♦ 1886–1888/zadnja četrtina 19. stol./postavitve 1895 ♦ postimpresionizem/impresionizem ♦ bron, ulivanje ♦ 202 x 205 x 196/monumentalne mere
2	tri od: ♦ Kiparska skupina šestih moških likov je postavljena v javni prostor z nizkim podstavkom, s čimer se bistveno razlikuje od drugih javnih spomenikov 19. stoletja. Ker skupina ni postavljena visoko na podstavku, ampak tako rekoč iz oči v oči z gledalci, dobimo občutek, da ti meščani živijo med nami. ♦ Globina prostora je nakazana z različnimi postavitvami, gibanjem oseb in veliko praznino med njimi. Šest mož je razporejenih v krožni kompoziciji. ♦ Kip je bil namenjen postavitvi na prostem, saj se bron močno odziva na različno svetlobo. ♦ Kip je obhoden in ga je tudi treba gledati z vseh strani. ♦ Rodin je upodobil osebe v nadčloveški velikosti. Pod oblačili se vidijo izmučena, shujšana, žilava in mišičasta telesa meščanov. ♦ Figure so realistične, vendar z naturalističnimi poudarki in ekspresivnimi deformacijami (roke, noge, obrazi). ♦ Oblikovanje telesnosti je slikovito, saj so oblike površinsko razdrobljene, polne igre svetlobe in senc. ♦ Vsak lik ima svoje gibanje, figure gledajo v različne smeri. Na obrazih se jim zrcalijo obup, agonija, strah – tesnobni občutki. ♦ Vsak od meščanov je bil modeliran v glini po živem modelu, najprej kot akt, potem pa mu je umetnik dodal oblačila. ♦ Figure so ekspresivne, vsaka izraža svoj notranji boj. Učinkujejo monumentalno. Da bi bili liki bolj ekspresivni, jim je kipar povečal roke in noge. ♦ Med osebami je izražena napetost, s katero se kip širi v prostor, k čemur pripomore tudi igra svetlobe na njegovi razgibani površini.
3	tri od: ♦ Motiv je zgodovinski, in prikazuje šest posameznikov, ki so se žrtvovali z odhodom v smrt, da bi s tem odrešili skupnost. Oblečeni so v oblačila obsojencev, raševinaste tunike, in okrog

	vratu imajo zanke vrvi, s katerimi jih bodo obesili. ♦ To je spomenik domoljubnim meščanom Calaisa, upodobitev dogodka iz stoletne vojne med Anglijo in Francijo. Kiparsko delo torej priča o konkretnem zgodovinskem dogodku, saj so se ohranila imena in usode upodobljenih meščanov. ♦ Angleški kralj Edvard III. je med stoletno vojno leta 1347 zahteval, da mu mesto izroči šest najvplivnejših in najbogatejših meščanov. To je bil kraljev pogoj, da neha oblegati mesto, katerega prebivalci so bili že povsem izstradani. V zameno naj bi prizanesel preostalim, sicer bi mesto povsem uničili. ♦ Rodin je upodobil trenutek, ko se teh šest najvplivnejših mestnih mož bosonogih in izmučenih odpravlja proti taboru angleškega kralja, da mu izročijo ključe mesta in trdnjave in se žrtvujejo za mesto/skupnost. ♦ Moški niso razpostavljeni glede na družbeni položaj, ampak so jih tragične okoliščine postavile v izenačen položaj in so zato na enako visoki podlagi. ♦ Ritem gibanja in v različne smeri uprti pogledi povedo, da se jim po glavi podijo različne tesnobne misli. ♦ Vsaka od oseb izraža svojo osebno dramo, agonijo. To izkazujejo njihovi ekspresivni gibi in izraz na obrazu. ♦ Rodinu je bilo bistveno upodabljanje duševnega stanja, ki je povezano z držo in gibi telesa.
4	tri od: ♦ Leta 1884 je Rodin od calajskega župana in uprave mesta prejel naročilo, da ustvari kip šestih meščanov, ki so se med angleškim obleganjem žrtvovali, da bi rešili svoje mesto. Naročniki so sicer pričakovali drugačen spomenik, ki bo bolj tradicionalen. Hoteli so ponazoritev herojskega žrtvovanja v smrt, zahtevali so piramidalno kompozicijo in podobe idealnih junakov. ♦ Znanih je več odlitkov cele skupine in posameznih meščanov, ki predstavljajo osnutke ali replike izvirnika. ♦ Rodin velja za začetnika modernega kiparstva in enega največjih kiparjev vseh časov. ♦ Površina kipa je sproščeno oblikovana in razkriva vpliv Michelangela in njegovega non finita ali nedokončanosti. ♦ Površina je oblikovana tudi pod vplivom impresionističnega raziskovanja svetlobe – zaradi razdrobljene površine kip dosega številne barvne odtenke glede na vremenske vplive in dnevno svetlobo. ♦ Kiparstva se je učil ob prerisovanju antičnih kipov v Louvru in ob opazovanju živih modelov. ♦ Njegov veliki vzornik je bil Michelangelo, očitno pa je vplival na sodobnico, svojo učenko in muzo Camille Claudel. Matisse se je navduševal nad spontanostjo njegovih risb, kubiste in futuriste pa je navduševalo Rodinovo drobljenje površine kipov in upor proti akademskim pravilom. ♦ Rodin je našel novo pot v kiparstvu, podobno poti impresionističnih slikarjev Z mehko oblikovanimi površinami, ki se drobijo v majhna polja, je dosegel poigravanje svetlobe in sence. ♦ V nasprotju z akademsko tradicijo zgodovinskih spomenikov, narejenih za en pogled, je Rodin ustvaril obhodni kip, ki ima več enakovrednih pogledov. ♦ Rodin je v upodobitev človeka vnesel izkušnjo bližnjega konca življenja in tako je posameznika predstavil kot nosilca univerzalne usode. S tem je močno vplival na kiparstvo 20. stoletja, saj je s splošnočloveško dramo presegel zgolj zgodovinsko sporočilo. S takimi poudarki se je približal tudi načelom simbolizma. Zamisel spomenika in njegovo zgodovinsko ozadje sta umetnika močno pretresla. ♦ Revolucionarnost kipa je v tem, da je spomenik civilnemu pogumu in žrtvovanju, ne pa vojaškemu zmagam in zavojevanju. ♦ S tem delom je Rodin vplival na odnos javnosti do javnega spomenika.
5	štiri od: ♦ Obe kiparski umetnini sta monumentalni javni deli in sta ju ustvarila uveljavljena kiparja: prvo je na ogled na trgu pred mestno hišo v Calaisu (kot kopija tudi v Parizu in Londonu), drugo je postavljeno na Vodnikovem trgu, ljubljanski tržnici, nekoč pred stavbo ljubljanskega liceja. ♦ Obe deli sta javni spomenik, ki je namenjen narodni prebujenosti, kip na prvi sliki kaže narodni pogum, kip na drugi sliki poveljuje pomembnega posameznika, zaslužnega za zgodovino naroda in ozaveščanje narodne zavesti. ♦ Oba kipa sta obhodna in si ju lahko ogledamo z vseh strani. Kip na prvi sliki stoji na nizki plinti, kar je bilo tedaj za javni spomenik neobičajno. Upodobljenci so približani gledalcu, da se ta laže poistoveti z njimi. Drugo delo pa je namenjeno bolj frontalnemu pogledu iz žabje

	perspektive, saj je kip postavljen na visoko plinto. S to kompozicijo je posameznik povzdignjen iz množice običajnih ljudi, njegova vloga in osebnost sta poudarjeni. ♦ Kip na prvi sliki je večfiguralna, razgibana, krožna kompozicija, kip na drugi sliki je figuralna statična upodobitev v kontrapostu. ♦ Figure obeh del so oblikovane realistično in polnoplastično, ki pa jih kipar dela na prvi sliki za dosego večje izraznosti nekoliko deformira in izkrivlja, delo na drugi sliki pa sledi akademskemu realizmu, kar pomeni, da skuša čimbolj poustvariti resnično podobo. ♦ Delo na prvi sliki je zaradi dinamike in naturalističnih detajlov bolj izrazno kot delo na drugi sliki, z mirno vzvišeno držo upodobljenca, razgibano z bogato nagubano draperijo plašča. ♦ Obe deli sta uliti iz brona in postavljeni na kamniti podstavek. Prvo delo napoveduje modernistične prijeme kiparstva, drugo delo sledi akademskim vzorcem in normam tradicionalne umetnosti javnih spomenikov. ♦ Obe deli sta monokromatski, ohranjata barvo osnovnih uporabljenih materialov. ♦ Pri prvem delu je površina enakomerno razdrobljena, opaziti je non finito, medtem ko je pri drugem delu površina teles zglajena in povsem dokončana. ♦ Rodinove figure so dramatične, ekspresivne, dinamične, njihovi obrazi zrcalijo različna čustva: od groze, izčrpanosti, tesnobe itd., pri Ganglu je Vodnik stoichen in vzvišen. ♦ Rodinove figure so naturalistične, pri Ganglu je idealizirana podoba upodobljenca. ♦ V obeh delih so osebe zgodovinsko izpričane, resnične. Na prvi sliki vidimo šest meščanov iz 14. stoletja v Calaisu, na drugi sliki pa slovenskega duhovnika in pesnika Valentina Vodnika. ♦ Prvo delo obeležuje spomin na dramatičen zgodovinski dogodek, žrtvovanje za domovino oz. mestno skupnost. Drugo delo pa je namenjeno spominu na veliko osebnost, ki je imela velik pomen za razvoj slovenskega jezika in narodne samobitnosti.
6	♦ Kandidat primerjalno opredeli svoj osebni odnos do likovnih del iz naloge z utemeljitvijo.
7	♦ Kandidat lahko pridobi dodatno točko za celostni vtis besedila.

8. naloga

EO	Rešitev
1	štiri od: ♦ Jacques Louis David ♦ Prisega Horacijev ♦ 1784/druga polovica 18. stol. ♦ olje na platnu ♦ 330 x 425 cm, delo velikih, monumentalnih mer ♦ Musée du Louvre, Pariz ♦ neoklasicizem
2	tri od: ♦ Figure so strogo razpostavljene v perspektivni mreži. Perspektiva nas z očiščem usmeri v točko, ki je bistvena za razumevanje prizora. To je roka očeta Horacija s tremi meči, ki jih bo izročil sinovom, da se bodo odpravili v boj. ♦ Očetova postava poudarja sredino slike in zarisuje obliko trikotnika. Dva nova trikotnika ga obdajata z obeh strani, na levi ga sestavljajo tri postave sinov, na desni postave žalujočih žensk. ♦ Horacij in sinovi stojijo v izumetničeni drži, že samo položaj njihovih nog oblikuje trikotnike. Obrnjeni trikotnik pa se ponovi ob levem robu slike med kopjem in sinovo roko, ki ga drži. ♦ Ritem trikotnikov je umeščen med vertikale dorskih stebrov v ozadju in horizontale dekorativnega tlaka v ospredju. ♦ Izbira barv je zadržana in skrbno premišljena. Živo rdeče očetovo ogrinjalo pritegne gledalčev pogled in ga usmeri v vsebinsko središče slike. Rdeča posebej izstopa tudi zaradi komplementarnega kontrasta z zeleno. Bratje so oblečeni v bela, rdeča in modra oblačila, kar razkriva njihovo patriotsko pripravljenost, da se bodo bojevali za domovino. Intenzivne žareče barve so v kontrastu z zasenčenimi, pastelnimi odtenki zemeljskih barv oblačil, v katera so odete ženske. Barva v neoklasicističnem slikarstvu nosi vsebinske in simbolne poudarke. ♦ Moška telesa so polnoplastična, napeta in odločna, stojijo čvrsto in neomajno, v nasprotju z mehko gmoto žalujočih žensk. ♦ Kontrastne oblike, ostre, sekajoče, cikcak linije pri moških in valujoče pri ženskih likih dodatno poudarijo različno naravo figuralnih skupin.

	♦ David uporablja likovna izrazna sredstva izredno gospodarno, ker želi, da je njegovo sporočilo jasno, nedvoumno in prepričljivo. ♦ Kompozicijsko izbrušenost okrepijo še izbira kristalne jutranje svetlobe, čistost barv in elementarna preprostost prostora s tremi oboki, ki počivajo na stebrih s preprostimi dorskimi kapiteli, pod katerimi se prizorišče kar na hitro zapre. ♦ Celoto preveva nov duh geometrizma, ki se izraža povsod, ne le v arhitekturi, temveč tudi v človeških telesih. ♦ Prizor z enakomerno razporeditvijo figur, njihovo postavitvijo pod oboke in osvetlitvijo spominja na reliefe z rimskih sarkofagov ali prizore z grških vaz.
3	tri od: ♦ Zgodba na sliki sega v rimsko predrepublikansko zgodovino 7. st. pr. n. št., ko naj bi se bila končala vojna med Rimom in Albo tako, da bi se spopadli največji junaki obeh sovražnih mest. Iz Rima so bili to trije bratje Horacij, ki naj bi se spopadli s tremi brati Kuriacij. ♦ David si je izbral trenutek, ko oče Horacij sinovom izroča meče, oni pa mu prisežejo, da bodo ali porazili nasprotnika ali pa žrtvovali življenje za domovino. ♦ Dogodek je še posebno dramatičen, ker sta bili obe družini povezani s poroko. Sabina, sestra Kuriacijev, je bila poročena z najstarejšim od bratov Horacijev, in Kamila, sestra Horacijev, zaročena z enim od Kuriacijev. ♦ Slikar je motiv lahko preučeval po besedilih antičnih piscev (Livij, Plutarh, pozneje Corneille), vendar v nobenem ni omenjen prizor s prisego sinov očetu. Zato nekateri strokovnjaki menijo, da je David izbral ta motiv, ker je bil prostozidar, za katere so obredi s priseganjem zelo pomembni. ♦ Kontrast odločnim bratom sta dekleti na sliki, prevzeti od trpljenja in žalovanja, saj bosta ostali brez svojih dragih. Za njima sedi mati treh sinov in objema svoje vnuke. ♦ Moč te slike je v strašni moralni dilemi, v konfliktu med ljubeznijo in domoljubjem, v katerem se znajdejo upodobljenci na sliki. Nedejavne ženske so v močnem kontrastu z odločno, dejavno skupino moških, ki postavljajo na prvo mesto boj za domovino. Ta moralna drža je značilna za neoklasicizem ter poudarjeno opredeljuje družbeno vlogo moškega kot aktivnega in ženske kot pasivne. ♦ Bistvo podobe je poziv posamezniku, naj postavi državljanske interese nad lastna čustva. Slika nekako predčasno kliče tudi k revoluciji. ♦ Za Davidova dela je značilna moralno-didaktična nota in močno propagandno politično sporočilo. ♦ Sporočilo, da naj vrline, kakršne so pogum, lojalnost in patriotizem, zmagajo nad žalostjo in obupom, je očitno.
4	tri od: ♦ Prisega Horacijev se popolnoma oddalji od rokokojske lahкотnosti potez in prepletanja barvnih vtisov, zato pomeni revolucijo v slikarstvu. Neoklasicistična slikarska doktrina zahteva čiste linije, jasne poteze, trdno kompozicijo, zadržanost v izražanju, jasno opredeljene barve in čvrste obrise. ♦ Slika je bila prvič razstavljena na pariškem Salonu leta 1785 in je v hipu postavila Davida kot tistega, ki diktira nov slog, neoklasicizem. David ga je vpeljal pod vplivom razsvetljenstva, antike in italijanskega slikarstva 17. stoletja. ♦ Prisega Horacijev je nastala za dvor kralja Ludvika XVI. Za naročila je skrbela kraljeva direkcija. Z njimi se je dvor želel oskrbeti s slikami, ki bi vzgajale podložnike in dvigovale javno moralo. V tem se razkriva razsvetljenski ideal, da naj ima umetniško delo moralno sporočilo in naj vzgaja gledalca v krepostnega državljana. ♦ Francija je v tem času doživljala dramatične družbene pretrese. David je v izmenjavah družbenih ureditev ohranil vlogo vodilnega slikarja v času konservativnega starega reda pod Ludvikom XVI., med francosko revolucijo in pozneje pod Napoleonom. ♦ Ker je imel slikar tudi politično moč, je njegov slog postal uradni model slikarstva za več desetletij. ♦ David je dosegel posebno visok položaj med francosko revolucijo, ko je narekoval umetnostna pravila, saj je bil tudi kot Robespierrov prijatelj dejavno vključen v dogajanje. Bil je celo med podpisniki smrtne obsodbe kralja Ludvika XVI., skiciral je kraljico Marijo Antoinetto na poti na morišče in upodobil umorjenega prijatelja Marata kot junaka, mučenca revolucije. ♦ Pozneje je postal vnet privrženec in umetnik Napoleonovega režima ter se je moral po njegovem padcu zavoljo svojih političnih prepričanj izseliti iz Francije, tako da je umrl v izgnanstvu, v Bruslju.

	♦ S sliko se izoblikuje nova tipologija historičnega slikarstva velikega formata in znotraj tega se uveljavi poseben tip heroičnega slikarstva. ♦ Ko je dobil naročilo za Prisego Horacijev, je za enajst mesecev, od oktobra 1784 do avgusta 1785, odpotoval v Rim in tam je nastala slika, ki je njegovo prvo veliko in pomembno delo v karieri.
5	štiri od: ♦ Na obeh slikah je upodobljen zgodovinski prizor, povezan z vojnim spopadom. ♦ Na prvi sliki je upodobljena prisega pred spopadom z nasprotniki, na drugi sliki je spopad že zaključen, zmagovalci od poražencev prevzemajo ključne mestnih vrat. ♦ Na obeh slikah sta upodobljeni dve skupini figur: na prvi sliki moški in ženski del družine, na drugi sliki premagana nizozemska in zmagovita španska vojska. ♦ Na obeh slikah je ena skupina ljudi naslikana strumneje, bolj pokončno kot druga: na prvi sliki oče in bratje, na drugi sliki zmagoviti Španci. ♦ Na obeh slikah so figure nanizane v prvem planu in dokaj simetrično razporejene. ♦ Na prvi sliki je figur manj, na drugi več. ♦ Na prvi sliki prizor poteka v notranjščini, na drugi pa na prostem. Na prvi sliki je v ozadju stroga arhitektura, na drugi sliki se v ozadju odpira pogled v pokrajino. ♦ Na prvi sliki je prostor pravilno in jasno perspektivno upodobljen, deluje škatlasto oziroma odrsko. Na drugi sliki se prostor odpira v globino, pred gledalcem se razprostira širna pokrajina. ♦ Na prvi sliki je poudarjena risba, oblike se ostro obrisane in barve so zadržane. Na drugi sliki je barva pomembnejša, slikarjeva poteza je bolj slikovita oziroma prosta, barve so nekoliko živahnejše.
6	♦ Kandidat primerjalno opredeli svoj osebni odnos do likovnih del iz naloge z utemeljitvijo.
7	♦ Kandidat lahko pridobi dodatno točko za celostni vtis besedila.